

Ceny vody

Ceny za odbery podzemných vôd a vôd určených na závlahy by mali dosiahnuť minimálne úroveň cien povrchových vôd. Hoci je podzemná voda vzácnejšia a kvalitnejšia, pre odberateľov je až 3-násobne lacnejšia ako povrchová voda. Voda určená na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy je dnes stanovená na symbolických 0,001 eur/m³. Zároveň sa odbery u nás spoplatňujú až od množstva 15 resp. 50 tis. m³, čo je najviac z porovnávaných krajín. Po zvýšení cien a znížení minimálneho spoplatneného objemu vody môže celková vyzbieraná suma za závlahovú vodu stúpnuť z takmer 20 tis. eur na 2,4 mil. eur a suma za povrchovú vodu z 10 na 14 až 33 mil. eur ročne.

Ceny vody odoberanej z podzemných a povrchových zdrojov musia byť stanovené odborným, nie politickým rozhodnutím. Ceny za odbery podzemnej vody a všetkých vôd na zavlažovanie sú určené [nariadením vlády](#), na rozdiel od povrchových vôd, ktoré sú [regulované](#) rozhodnutím Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO). Politické rozhodnutie spôsobilo paradoxný stav, že vzácnejšia a kvalitnejšia podzemná voda je lacnejšia ako povrchová voda, rovnako aj to, že ceny vody na závlahy poľnohospodárskej vody sú iba symbolické. Zároveň zákon určuje minimálne množstvo odobratej vody, ktoré podlieha spoplatneniu. U nás je toto množstvo stanovené na 15 resp. 50 tis. m³ v závislosti od účelu odberu. Nízke ceny podzemnej vody a vody na zavlažovanie nereflektujú jej skutočnú hodnotu a nepokrývajú všetky náklady na zabezpečenie jej kvality. Upraviť ceny vody navrhujú aj vládou schválená [Envirostratégia 2030](#) ako aj [Rámcová smernica o vode](#).

Tabuľka 1: Sumy za odber vody (2019)

Typ odberu	Jednotkové ceny za odber vody (€/m ³)		Množstvo spoplatnenej odobratej vody (mil. m ³)		Celková suma (tis. eur)		Od odobratého množstva (m ³)
	Podzemná	Povrchová	Podzemná	Povrchová	Podzemná	Povrchová	
Verejné vodovody	0,0332	0,1250					15 000
Napájanie a ošetrovanie hospodárskych zvierat	0,0232	0,1250	261,8	238,7	10 687	26 815	15 000
Geotermálne vody	0,0266	0,1250					15 000
Ostatné použitie	0,0996	0,1250					15 000
Závlahové vody	0,0010	0,0010	4,6	12,5	4,6	12,5	50 000

Zdroj: SVP, IEP podľa SHMÚ

Podzemná voda je vzácnejšia a strategickejšia surovina, paradoxne je ale lacnejšia ako povrchová voda. Cena podzemnej vody okrem využitia na závlahy je v priemere 0,039 eur/m³, čo je takmer 3-krát menej ako cena povrchovej vody stanovená na hodnotu 0,125 eur/m³. Podľa vodného zákona je podzemná voda určená prednostne ako zdroj pitnej vody pre obyvateľstvo, čo v praxi platí na 75 %. Cena podzemných vôd je okrem nás nižšia ako ceny povrchovej vody ešte v Česku, ale v Nemecku to je naopak. Zo všetkých sledovaných krajín máme aj najvyššie minimálne spoplatnené odbery. Podzemná voda sa vo všeobecnosti dlho obnovuje, v teplom prostredí je chránená pred vyparovaním, je filtrovaná a tým pádom je vo vyššej kvalite ako povrchová voda. V prípade znečistenia sa naopak ťažšie zbavuje znečistenia ako povrchová voda.

Tabuľka 2: Približné ceny odberov vôd v zahraničí

Krajina	Spolková krajina	Závlahová voda			Všetky (iné) vody		
		Podzemná	Povrchová	Min. odber	Podzemná	Povrchová	Min. odber
Bulharsko		0,020-0,026	0,000-0,002	3650			3650
Slovensko		0,001	0,001	50000	0,039	0,125	15000
Estónsko		0	0				
Poľsko		0,024	0,011				
Slovinsko		0,0008	0,0008				
Česko		0,110	do 0,240	6000	0,075	do 0,240	6000
	Sasko	0,025	0,005	2000	0,076	0,020	2000
Nemecko	Bádensko-Württembersko				0,051	0,020	2000
	Brandenburgsko				0,102	0,020	3000

Dolné Sasko	0,061		
Meklenbursko-Predpomoransko	0,050	0,020	2000
Litva		0,013	3650
Holandsko	0,195		

Zdroj: OECD Pine databáza, sfzp.cz, emailový kontakt

Cena vody určenej na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy je iba symbolických 0,001 eur/m³. Iné spoplatnené využitie vody je násobne drahšie. Závlahová voda je u nás spoplatnená rovnako bez ohľadu, či sa jedná o povrchový alebo podzemný zdroj vody. Ceny za odbery vôd na závlahy sú napríklad v Poľsku minimálne 11 krát a v Česku až minimálne 110 násobne drahšie ako na Slovensku. Nižšie sumy sú napríklad v Slovinsku a Estónsku, kde je odber závlahovej vody zadarmo. Podľa [OECD](#) a [EEA](#) nízke ceny vody nezohľadňujú reálnu hodnotu vody, čo nemotivuje k jej šetreniu a deformuje správanie poľnohospodárov. Ďalším odporúčaním je odstránenie škodlivých poľnohospodárskych dotácií, ktoré stimulujú k produkcii plodín, ktoré by sa za trhových podmienok v danom prostredí nepestovali.

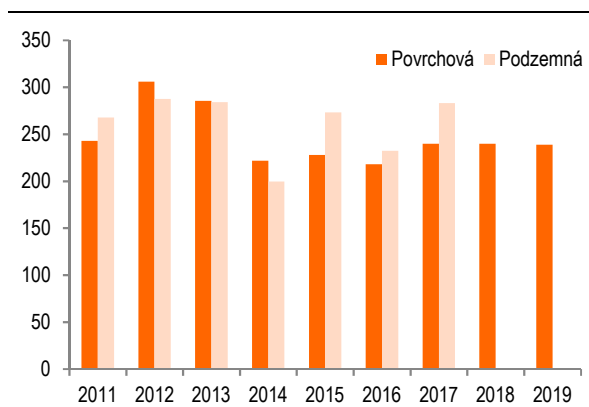
Box 1: Ako stanoviť cenu vody

V súčasnosti o cene odberov povrchovej vody rozhoduje ÚRSO a cenu odberov podzemnej a závlahovej vody určuje nariadenie vlády. Platby za odbery povrchovej vody sú príjmom správcu vodných tokov, teda Slovenského vodohospodárskeho podniku, š.p. (SVP). Pri platbách za odbery podzemnej a závlahovej vody je príjmom Environmentálny fond (EF). Dôvodom je, že pri odberoch z povrchových vôd vznikajú správcovi toku priame náklady na tieto činnosti, ktoré pri odberoch z podzemných vôd nevznikajú. Tento argument však neplatí pre odbery na závlahy z povrchových vôd, ktoré sú tiež stanovené nariadením vlády. Druhým problémom je, že útvary podzemnej vody si vyžadujú nepriame náklady, ktoré sú hrazené z verejných zdrojov a tie nie sú premietnuté do ceny vody z týchto zdrojov.

Ceny vody by mali byť podľa [EEA](#) nastavené tak, aby pokrývali aj náklady na obnovu a starostlivosť o vodné zdroje, vrátane environmentálnych nákladov. Ceny vody by mali zároveň motivovať užívateľov k efektívnemu nakladaniu s týmto vodným zdrojom. V praxi by to malo znamenať, že výnosy z odberov vody by mali pokryť aj náklady štátu na dostatočnú kvalitu zdrojov. Ceny vody by tiež mohli závisieť od dostatočného množstva vody v zdroji. Niektoré krajiny často spoplatňujú vody v závislosti od kvalitatívneho a kvantitatívneho stavu jednotlivých útvarov vôd. Podobný systém by sa mal zaviesť aj na Slovensku, ak bude v nejakom z vodných útvarov ohrozená zásoba vody.

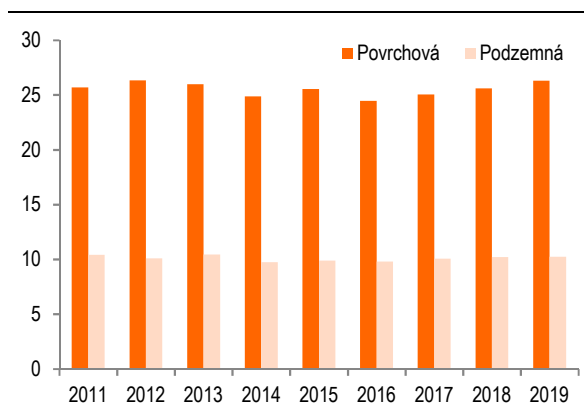
Jedným z cieľov zreálňovania cien vody je boj proti suchu. [EEA](#) očakáva, že aj v súvislosti so zmenou klímy sa v Európe bude zvyšovať riziko sucha. U nás zatiaľ neexistujú štúdie, ktoré by sa zaoberali bilanciami stavu vôd do budúcnosti. Susedná Česká republika pritom v ostatných rokoch zaznamenáva dlhodobý pokles zásob podzemnej vody. Vo všeobecnosti ale platí, že súčasné ceny nie sú nastavené motivačne, aj v súvislosti s možným budúcim vyšším využívaním vôd.

Graf 1: Odbery vôd (mil. m³)

Zdroj: SVP š.p.

Graf 2: Tržby za odobraté vody (mil. eur)

Zdroj: SVP š.p.

Ceny podzemnej vody by sa mali postupne zvyšovať tak, aby zohľadňovali jej vzácnosť a vyššiu kvalitu a aby cena závlahovej vody nebola nižšia ako ostatné typy odberov vody. Nové ceny by sa mali zvyšovať postupne, v priebehu niekoľkých rokov, tak aby nedošlo k šokovému zvýšeniu nákladov pre odberateľov. Okrem možnosti zvyšovania cien vody, je vhodné aj znížiť minimálne spoplatnené množstvo odobratej vody, ktoré je u nás stanovené na hodnotu 15 až 50 tis. m³. V Českej republike je toto množstvo určené na 6 tis. m³ a v iných krajinách je ešte nižšie. Keďže evidencia odberov vôd sa zameriava najmä na odbery nad spoplatnené množstvo, nie je možné presne určiť dopad tohto opatrenia. Môžeme ho brať ako pozitívne riziko tejto analýzy. K analýze je k dispozícii kalkulačka, ktorá umožní každému nastaviť si vlastné ceny vody.

Celková suma za odobratú vodu na závlahy by mala postupne stúpnúť zo súčasných menej ako 20 tis. eur na vyše 2 mil. eur ročne. Ceny závlahovej vody by mali dosiahnuť minimálne hodnoty odberov ostatnej povrchovej vody. Výnosy vo výške 1,6 mil. eur, teda za odobratú povrchovú vodu by smerovali do SVP a zbytok do EF. Ceny za odbery z povrchových zdrojov pre účely závlah by mali takisto podliehať regulácii ÚRSO, tak ako ostatné typy povrchových vôd. V súčasnosti na Slovensku zavlažujeme približne 50 tis. ha poľnohospodárskej pôdy, potenciál závlah je však plošne aj objemovo 6 až 11 násobný. Kombináciou vyššej jednotkovej sumy, úpravou spoplatneného množstva vody a prípadne vyšším zavlažovaním v budúcnosti môže byť príjem za odbery aj vyšší.

Tabuľka 3: Výnosy z navrhovaného zvyšovania cien podzemnej a závlahovej vody

Typ odberu	Sumy	Terajší stav	2021	2022	2023	2024	2025
Závlahy	Výnos (mil. eur)	0,02	0,5	0,9	1,4	1,8	2,2
	Cena za m ³ (eur)	0,001	0,026	0,051	0,075	0,1	0,125
Podzemná	Vrátane pitnej vody	10,2	14,7	19,2	23,7	28,2	32,7
	Priemerná cena za m ³ (eur)	0,039	0,056	0,073	0,091	0,108	0,125
	Bez pitnej vody	10,2	10,9	11,6	12,3	12,9	13,6
	Priemerná cena za m ³ (eur)	0,057	0,071	0,084	0,098	0,111	0,125

Zdroj: IEP podľa SVP, SHMÚ, Enviroportál, ÚRSO

Celková vybraná suma za odobratú podzemnú vodu môže stúpnúť z 10 na 14 až 33 mil. eur podľa toho, či by sa zvyšovala aj jednotková cena za odber vôd na výrobu pitnej vody. Predpokladom je najmä zvyšovanie cien podzemných na úroveň nad cenu povrchovej vody. Keďže ceny podzemnej vody by mali byť vyššie ako ceny povrchovej vody, jednou z možností ako to dosiahnuť je zníženie spoplatneného množstva z 15 na 6 tis. m³. To by však podľa dostupných dát malo priniesť iba minimálne navýšenie príjmov. Evidencia tejto štatistiky však nemusí byť úplná, preto je možné, že dodatočný výber môže byť významný aj pri spoplatnení od nižšieho množstva. Vo výsledku očakávame, že by sa mali zvyšovať všetky typy odberov podzemných vôd okrem vôd na pitné účely.

Box 2: Dopady na domácnosti a poľnohospodárov

V prípade zvýšenia cien podzemnej vody odoberanej aj na pitné účely možno očakávať, že sa zvýšené ceny vody premietnu aj do vyšších cien vodného. Pri zvýšení cien za odbery z úrovne 0,0332 eur/m³ na 0,125 eur/m³ by sa cena vody pre domácnosti v priemere zvýšila z približne 1,05 eur za m³ na 1,13 eur za m³. Pri množstve spotrebovanej vody 28,4 m³ na obyvateľa ročne by to pre každú osobu znamenalo zvýšenie nákladov v priemere o 2,3 eur.

Súčasná cena vody predstavujú pre poľnohospodárov iba zlomok z celkových nákladov na zavlažovanie. Vyššou položkou je odvádzanie nájomného za hektár zavlažiteľnej výmery pôdy pre Hydromeliorácie š.p., a najvyššou sumou sú prevádzkové a investičné náklady. Náklady pre poľnohospodárske združenia tak môžu byť až 0,2 €/m³, pričom cena samotnej vody je v súčasnosti 200-násobne nižšia. Ak by ceny odberov vôd stúpili na hodnotu súčasných cien za povrchovú vodu, náklady na závlahy pre poľnohospodárov by sa zvýšili viac ako o 50 %. Pri pohľade na ziskovosť 10 najväčších odberateľov vôd by sa väčšina spoločností dostala rýchlo do straty, alebo by doterajšiu stratu prehĺbila. Z toho dôvodu bude nevyhnutné nájsť spôsob, ako zabezpečiť prežitie poľnohospodárskych spoločností.

Tabuľka 4: Dopady na poľnohospodárske spoločnosti pri zvýšení cien vôd

Spoločnosť	Odber vôd v m ³ (priemer 2018-2019)	Zisk spoločnosti (priemer 2018-2019)	Ročná vyplatená suma za odbery vôd (eur)	
			Súčasná cena (0,001 eur/m ³)	Ceny v roku 2025 (0,125 eur/m ³)
Agromačaj	3 280 544	7 077 648	3 281	410 068
Závlahy Abrahám	2 136 470	8921	2 136	267 059
Zdenek Černay	910 150	-	910	113 769
Šintavan, Šintava	909 000	32 325	909	113 625
Szalay Michal	675 976	-	676	84 497
PD Čachtice	653 912	-237 556	654	81 739
Závlahová spol. Malý Dunaj	617 627	-13 450	618	77 203
Agromart	580 099	12 939	580	72 512
PD Blatné	519 462	-49 532	519	64 933
Agromarkt - Nýrovce	477 669	-34 046	478	59 709

Zdroj: Finstat, IEP podľa SVP

Evidencia odberov vôd je dnes neprehľadná a nepresná. Odbery vôd sa momentálne zo zákonných dôvodov evidujú na Slovenskom hydrometeorologickom ústave. V SVP, v štátnom podniku Hydromeliorácie alebo vo vodárenských spoločnostiach sa časť odberov eviduje z dôvodu vyberania poplatkov. Zavedením jednotnej evidencie a jednoduchého informačného systému s prihlásením sa zníži byrokratická záťaž pre odberateľov aj pre zamestnancov na úradoch, eliminujú sa chyby a zvýši sa informačná hodnota získaných údajov. Negatívnym rizikom zvyšovania cien vody sú možné nelegálne odbery vôd, ku ktorým dochádza už aj dnes. Zvýšené príjmy odberov vody by mohli zároveň slúžiť aj na financovanie kontroly legálnosti odberov vôd.